

XV

3

ДРАМСКА БАШТИНА

Култ
насл
Срби

Веља

ВАМПИР

СТРАШНА ИГРА У ЈЕДНОМ ЧИНУ

МУЗЕЈ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ СРБИЈЕ

МУЗЕЈ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ СРБИЈЕ

Библиотека
ДРАМСКА БАШТИНА

Коло 15, књига 3

Издавач:
МУЗЕЈ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ СРБИЈЕ
УСТАНОВА КУЛТУРЕ ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА
11000 Београд, Господар Јевремова 19
e-mail: office@mpus.org.rs www.mpus.org.rs

Главни и одговорни уредник
Момчило Ковачевић, директор

Приредила
Александра Бјелић

Припрема за штампу
Светозар Сјанкић

ISBN 978-86-80629-93-3

Штампа: Службени гласник, Београд

Тираж: 300 примерака

Штампање завршено: априла 2017.

Реализацију Драмске баштине омогућило је
Министарство културе и информисања Републике Србије

Веља

ВАМПИР СТРАШНА ИГРА У ЈЕДНОМ ЧИНУ

Приредила
Александра Бјелић

Београд, 2017.

НАПОМЕНА ПРИРЕЂИВАЧА

Приређивањем за штампу „страшне игре у једном чину” *Вампир* аутора Веље, приређивач је настојао да остане веран рукописном предлошку. Измене се тичу само оних делова који су усаглашени са актуелном правописном нормом (писање великог слова, састављено и растављено писање речи, једначење сугласника по месту изговора и по звучности, употреба интерпункцијских знакова, итд.). Сви бројеви у тексту били су написани цифрама, што је приређивач изменио. Скраћенице су, такође, уприличене као целовита реч.

Изворни текст писан је руком, црним мастилом и хириличним писмом. На одређеним местима присутне су и интервенције на тесту плавим фломастером. Приређивач, сматра да измене није начинио аутор, те их није уважио приликом приређивања. Са друге стране постоје и интервенције плавим мастилом које одговарају рукопису аутора. Оне су уважене у тексту, а изворни облик дат је у фусноти.

Неки делови текста су оштећени и није било могуће растумачити написано. Та места су доследно обележена у тексту угластом заградом (знаком да недостаје део текста), према текстолошким правилима.

Веља

ВАМПИР СТРАШНА ИГРА У ЈЕДНОМ ЧИНУ

ЛИЦА

ЈАНЕ СТРАХИНИЋ ПАМПУР, богат, стар човек
КАТИЦА, његова жена, с благословом четврта у браку
МРГУД МРЗИЋ, богаташ, стар човек
АСПАЗИЈА, његова жена, коју је узео по други пут обудовљену
ВЛАДА „ЦИВЏАН”, чиновник у неком новчаном заводу
СМИЉКА, служавка у кући
ПЕТАР, момак у кући
ГАЗДА ОД КУЋЕ
ГОСПОДИН ЗЕФИР
ГОСПОЂА ЗЕФИРОВИЋКА
ГОСПОДИН ТУЛУМИЋ
ГОСПОЂА ТУЛУМИЋКА

Дођаћа се у некаквој бањи у Србији.

Време које хоћеиће, само леиши.

*Умољава се њ. њублика од сѣране њисца, да се ни најмање не њлаиши
од овог комада; нека замисли да је све ово само на бини и да у
данашње време [...] вампира.*

Позорница представља оштрије предсобље.

Лево и десно су улази у споредне собе.

На среди је главни улазак.

Две столице лево, две десно.

Напред прозор.

У дну сто са три столице.

Појава прва

Мргуд и Газда – стоје, објашњавају се

МРГУД

Ја, ја, мој брајко... Све што се говори, не мора да буде истина... Тако је! Али у сваком шапутању има по нешто и истине... И ако је тако; оно, собе су лепе, допада ми се и башта и тишина је, и нема деце... Али брате... Бадава, морам да бегам...

ГАЗДА

О, о, о!
(Крсти се)

Ама, откуд то, побогу? То су моји злотвори изнели, само да не могу за време сезоне да издам кућу под кирију!... Како то може да буде? Овде нико, хвала Богу, у кући није умро!... А наш свештеник чита молитву и свети водицу увек пре сезоне! Па и ја бих што осетио!

МРГУД

Осетио, не осетио, тек, толико ти кажем; а осетим, штогод, одо'!
Па и кирију нећу да ти платим! А сад, гледај како знаш!
(Оде у собу)

ГАЗДА

(Сам)

Буди Бог с нама!

(Крстии се)

Дошло ми да исповртим овом главурдом, на да је размрском о зид! Петре!.... Петре!.... Петре!.... И овај опет глув! Морам да га вичем, као да је на брду!

Појава друга

Петар и пређашњи

ПЕТАР

Извол'те, газда.

ГАЗДА

(Гледа га)

Је ли! А камо вампири?

ПЕТАР

Шта кажете?

ГАЗДА

Вампири где су?

ПЕТАР

А откуд ја знам!? Далеко им лепа кућа!

(За се)

Шта ли је газди?

ГАЗДА

Откуд то, да се сад па једашпут појављују вампири?

ПЕТАР

Јао! Зар се појављују?... Опда ми таки дајте рачун... Нећу се чак до Сомбора задржати! Ама, знам ја, говорио ми и Глиша и Пауп,

да где год нешто извире из земље што не треба да извире, ту нису чиста посла; ту ти је 'Роми Даба умешан! Па зато ми и рече да не идем овамо!

ГАЗДА

А шта то извире, што не треба да извире из земље?

ПЕТАР

Па, ето, та врућа вода што је липају!

ГАЗДА

Ћути, мамлазе; такве будале и износе моју кућу на глас! Али ја да ухватим тог вампира и оног који је пронео тај глас, па ћу му окинутин еколико ораша с леђа!

ПЕТАР

Ако ћеш газда! Али, што се мене тиче, откуда ћу, молим Вас ја то вознати о вампиру, кад га никад нисам ни видео! Не знам ни како изгледа, а и не треба ми да знам!...

Појава трећа

Господин и Гђа Зефир

ЗЕФИР¹

Добар дан... Чуо сам да имате станова.

ГАЗДА

Јест, имам; имам још четири лепе собе... Ако је по вољи да их видите?...

¹ ЗЕФИР: Добар дан...

ЗЕФИРОВА: Чула сам да имате станова.

ЗЕФИРОВИЋКА²

Само да су суве, високе и видне, и да имају иромаје.

ГАЗДА

Све то има. Па онда и башту. А ово је заједничко предсобље, ту се пролази и седи и дању и ноћу, кад ко хоће.

ПЕТАР

(Замишљено)

Хо мој! Па откуд баш овде вампира?

ЗЕФИР

Шта кажете?

ГАЗДА

(Брзо)

А ништа, ништа, ништа, молим...

(Пејру)

Одлази не тандрљај, матора будало!

ЗЕФИРОВИЋКА³

Ју! Поменуште неке вампире!.. Куку! Ајдемо! Одох ја! Не волим вампире.

(Зефиру)

Па ми смо лепо наишли! Па ово је она кућа...

ЗЕФИР

(Њој)

Јаој и биће... Биће.. 'Ајдемо...

(Гласно)

² Име госпође Зефировићке у основном тексту било је Зефирова.

³ ЗЕФИРОВА: Споменуште нешто канда...

ЗЕФИР: Канда вампире?

ЗЕФИРОВА: Па ми смо лепо наишли! Па ово је она кућа..

Нека... Нека, ми ћемо већ доћи други пут...
(Полазе)

ЗЕФИРОВИЋКА

Збогом!

ГАЗДА⁴

Изволите да видите како су дивне собе... Овде у бањи, Бога ми,
нема их боље...

ЗЕФИРОВИЋКА

Нећу! Нећу!
(Одлази средином)
'Ајде Зефире!

ЗЕФИР

Хвала... Хвала...
(Излази, ња сјоља)
Видићемо други пут.

Појава четврта

Газда и Пејтар

ГАЗДА

Знаш ли ти море, да ћу да те удавим?!

ПЕТАР

А што, газда?

⁴ ГАЗДА: Изволите да видите како су дивне собе... Овде у бањи, Бога ми,
нема их боље...

ЗЕФИР: Хвала... Хвала... Видићемо (Излази, ња сјоља) Видићемо други
пут.

ГАЗДА

Па како што? Видиш ли, да ми отера киријцију?... Кој' те ђаво натера да споменеш вампира, повампирио се ти да Бог да!

ПЕТАР

(Озбиљно)

Е газда, ту мало „цурик“! То нема да буде! То не сме бити... Такве речи не трпим!

ГАЗДА

Ђути, немој да ме гњавиш!

ПЕТАР

Зашто, кад умрем, нисам рад да излазим и да плашим свет, па с тога, нећу да се повампирим!...

ГАЗДА

(Предомисли се)

Чујеш, Петре!

ПЕТАР

А?

ГАЗДА

Начуљи добро уши, и пази шта ћу да ти кажем.

ПЕТАР

Та де, де, откад пијем ову воду што врућа излази из земље, ја боље чујем!

ГАЗДА

Та него! Ова је вода за све!... Ето мене је излечила! Био сам глуп, тупоглав као ован, као ти!

ПЕТАР

Аа?

ГАЗДА

Па сад видиш ли како сам паметан човек?

ПЕТАР

Та како да не видим! Млого је добра ова вода! Ал' кад се о'лади. господару, што је добра са вином – ето нема више!

ГАЗДА⁵

Чујеш, пази! На целу кућу, на житељство у њој, и на мушко и на женско, да оштро пазиш и дању и ноћу. Да 'ватамо шта то може бити, јеси ме разумео? Да поватамо те вампире, што ће кућу да ми сурнишу! Пази и дању и ноћу!

ПЕТАР

Па дању и којекако, али ноћу, газда, знаш како је... Ноћ је, па мрак је, па... Некако... Него, знаш шта? Пази ти ноћу, а ја ћу дању.

ГАЗДА

Иди дођавола, страшљивче!... О, о, шта да се ради? Ово је већ пета муштерија како неће да узме стан!.. А још и ова нека се иселе, па нек се ова брука раструби по бањи, па ће лепо да ми иде! (Оде)

Појава пета

Петар, за њим Смиљка

ПЕТАР

Знаш шта је Петре? Најбоље ћеш учинити, да ти лепо запнеш па 'ајдак одавде! А и што ћу тудекара, ваљда да се бијем и давим са нечастивима?! Боже ме сачувај!

⁵ ГАЗДА: Пази! На целу кућу, на житељство у њој, и на мушко и на женско, да оштро пазиш и дању и ноћу. Да 'ватамо шта то може бити, јеси ме разумео? Да поватамо те вампире, што ће кућу да ми урнишу!

СМИЉКА

(Из собе десно)

Добро госпођо, добро; немајте бриге!

(Долази)

О, шта све нећу дочекати! Каже, ово је допис из бање, па преко њега иде за новине... Да нико не зна!... Ово је да се Грци не сете!...

ПЕТАР

О, смиље и ковиље!

СМИЉКА

А, гле чича Пере! Како је?

ПЕТАР

Како је? Ето, никако!...

СМИЉКА

А што?

ПЕТАР

Па кад морам да се ломим и са нечастивима!

СМИЉКА

Како нечастивима?

ПЕТАР

Та па са вампирима, вукодлацима – што веле!

СМИЉКА

Јух!

ПЕТАР

Јух, богме!

СМИЉКА

Та, иди, не говори!

ПЕТАР

Море и не знаш шта све има овде! 'Оћу ја да гребем одавде!

СМИЉКА

Куку мени! А сад се видиш сећам, да сам пре неко вече лепо чула неко уздисање, неко шапутање... Баш овде. Кад погледах кроз врата, беше по ноћи прошло, а оно црни мрак као у паклу, али ми се учини као да видех нешто бело... Али ја мишљах да је то каква сенка...

ПЕТАР

Их, та не говори!... Знаш ли да ми се сва кожа најежила...

СМИЉКА

Јух, куку мени! Мораћу да питам господина Владу може ли то бити.

ПЕТАР

Та шта имаш да питаш! Зар ниси слушала и као дете, а и као матора да има вампира! Тако умре неки грешник који је на прилику затајао удовичке новце... Похарао децу... Давао новац на велики интерес на месец... Драо људима кожу.. Па неће земља да га трпи, него искаче из ње и мучи се!

СМИЉКА

Јух, јух, јух... Ако је тако, нека иде до ђавола све, богами ћу и ја да бегам!... Ипак, морам да упитам господина Владу.

КАТИЦА

(Споља с лева)

Смиљка!...Смиљка!

СМИЉКА

(Трже се)

Јух! Јух!...

(Загрли Пејра)

ПЕТАР

Шта ти је?

СМИЉКА

Их што се унлаших!... Зове ме госнођа Катица... Него, на ти ово нисмо, нодај оном госнодину што ће сад да дође... Ти га знаш... Одмах, госнођо, одмах...

КАТИЦА

(Сћоља)

Та где си већ?

СМИЉКА

На ти нисмо.

(Даје Петру њисмо)

Госнодин Влада тек што није ту. Чујеш, ономе што сад дође.

(Полази, ња њола њихо, у 'оду)

Госнодину Влади...

(Оде лево)

ПЕТАР

Та добро, де! Ономе, који сад дође треба да дам нисмо... Лено! Чудна ми чуда! Та толико ваљда чујем...

Појава шеста

Јане и пређашњи

ЈАНЕ

(Улазећи њевуши весело њесму)

За зеленом, ој за гором за зеленом!... Ихи, овако ваља... Сав сам мокар! Уз брдо, низ брдо!... Те овамо те онамо; кажу шетња млого добро чини!...

(Пева)

Уз брдо, низ брдо, сламало се низ брдо... Ау... Дум!...

ПЕТАР

Ала ли је овај братац весео!...

(Пружи му њисмо)

Ево, госнодине.

ЈАНЕ

Аха, писмо? Кад је дошло? Па поштар ме видео – не рече ми ништа, а баш чекам од оних мојих киријџија...

ПЕТАР

Сад ми га дадоше...

ЈАНЕ

(Оћвара њисмо)

Е, баш си ме обрадовао...

(Чића)

Ду... Ду...

(Дрекне)

Шта је ово бре, брате!?

ПЕТАР

Шта је, шта је?

ЈАНЕ

Ништа... Ништа...

(Звиждуће „уз брдо, низ брдо”)

’Алал ти вера Јане! Бравос Јане! Да! Види се сила!

ПЕТАР

Ама, шта Вам је?

ЈАНЕ

Ништа... Иди... Иди... Чекај, чекај... Ко ти даде ово писмо?

ПЕТАР

Овде, послужавка.

ЈАНЕ

Аха, послужавка! Добро, иди, гле’ј си посла!

ПЕТАР

Шта се овај матори узврдао!

(Оде)

ЈАНЕ

(Сам)

Да видимо, да нема овде каки телехони, каки аристони и прсетони како ли се каже, неће да ме у’вати – јок! Ох, ох, ох... Ко би се овоме надао? Него, чекај, чекај да разгледам нема ли кога! Аха, моја су врата затворена! Јао, да не наиђе!

(Обазриво, њихо чийа)

Душо моја!... Бре, бре Јане! А па и за што, напоследку, па ја сам у најбољим годинама, шта је педесет шест... Снага, сила! Па ето, оно ми је тек четврта жена! Него, деде, деде да видимо шта је даље.

Појава седма

Смиљка и пређашњи

СМИЉКА

(Случајно излази из собе куд је зашла, кад види овога, она се припије уз врата)

Има писмо! Јух, да није она матора будала овоме дала писмо?

ЈАНЕ

(Чийа)

„Душо моја!...” Ово ми се допада! Знам да ме је покојна баба једном тако звала, па од оног доба, ето сад...

(Подвлачи радосно)

„Душо моја! Вечерас је опет прилика! Дођи као вампир!” Ха, ха, ха! „Не знаш како ти лепо стоји кад се умоташ у чаршав и без ципела...” А откуд она то зна? Буди Бог с нама! Па ове жене вребају нас овако, још држећеи кад се купамо! Дабоме! У чаршаву... Увек се увијем у онај мој рутаи чаршав после купања, па и бос сам, дабоме... Свачему се досете!

(Чийа)

„Онај мој Мргуд...” Аха па то је лепа Аспазија!

(Чуди се)

Бре! Бре!

(Мейне њрси на чело)

Куд ово да ме опали! А може да буде, може! Ево зашто може да буде. Она је млада, а он матор... Забрави је кад пође, забрави је кад дође... Он намрштен, мрзовоља, она весела, а ја весео, па смо се некако сигурно подударили, а комшије смо! Добро!

(Чија)

„Овај мој Мргуд у то доба – поноћи – спаваће као топ, као и обично!”. Па маторо, брате! Па само спава! „Хиљаду пољубаца, твоја вампирица!” Бре! Бре! Е јес’, ђаво од жене; видиш ти, куд је измислила, да дођем као вампир! Буди Бог с нама! Па има и право! Кад се ушуњам у глуво доба овде са чаршавом и босоног, зорт! Деде, ко сме да се појави и да ме узнемири!? Нико! Бега све куд које! Него... Чекај, колико је?

(Гледа на саји)

Пола седам... Иха, далеко је! Све се бојим, заспаћу! Заспаћу, знам ја себе! Како ли би’ ја ову моју преварио, па да ожежем у једну седељку у механи?

(Смиљка несћаје у враћима)

Појава осма

Тулумић, Тулумићка, пређашњи, зајим Петар

ТУЛУМИЋ

Добар дан!

ЈАНЕ

Бог помогао!

ТУЛУМИЋКА

Извините, чули смо да овде има неиздатих станова?

ЈАНЕ

Бога ми, ја не знам.

ПЕТАР

(Улазећи)

Оно да је дању и којекако... Ама ноћу да му вребам вампире... Јок!

ТУЛУМИЋ

Шта кажете?

ТУЛУМИЋКА

Шта кажете?

ПЕТАР

Ништа... Нешто овако... Знате...

ТУЛУМИЋ

Вампири?

ЈАНЕ

(За се)

Откуд се брже боље дознаде?

ПЕТАР

А, није, него...

ТУЛУМИЋ

(Жени)

А па то је та кућа, о којој нам причао господин Влада Џивџан, да се појављују вампири! 'Ајдемо.

ТУЛУМИЋКА

Збогом!

ЈАНЕ

Збогом!

ТУЛУМИЋ

Но, само ми то још треба! 'Ајде жено! Вампири!
(Оде)

ЈАНЕ

Нешто ми не иде у главу! Нешто су ми замршени послови! А, болан не био, Јане, а ако се од истине овде појављују некакви вампири, па огрнеш чаршав ти, а огнут у покров он, па станете један према другом? Ху, ху, ху! Све ми се кожа јежи...

Појава девета

Влада и њређашњи

ВЛАДА

Бон жур, бон жур.

ЈАНЕ

Жур бон, жур бон!

ВЛАДА

Ха, ха, ха! Увек весео! Тако и треба, газда Јане!

ПЕТАР

О, добро те се не деси господар овде, а сигурно би ме удавио какав је!

ВЛАДА

А што? А што?

ПЕТАР

Та па, због оних што одоше – не хтедоше да узму квартир као и сви остали...

ВЛАДА

А што? А што?

ПЕТАР

Та, па, због вампира.

ВЛАДА

(За се)

Аха, дакле се прочуло! Е добро ми је опалило! Сви ће да се иселе, па и овај Мргуд и узеће онај стан што сам му ја препоручио... А онда је за мене и њу жива згода! Овде смо, брате, многи, па не можеш да врднеш, у'вате те одмах! Добро сам искомбинирао!

ЈАНЕ

(Пејру)

Иди, будало! Какви вампири? Баш си вампир!

ПЕТАР

(Цикне)

Нисам, и не дао Бог!

ВЛАДА

(Јану)

А што? Зар Ви не верујете у ову истину?

ЈАНЕ

Море, иди господине Владо! Ха, ха, ха... Овамо си неки чиновник, а овамо се замлаћујеш као дете! Знам ја, какви су то вампири... Ха, ха, ха...

ВЛАДА

Молим Вас! Шалу на страну! Мени је причао, поверљиво, разуме се, један мој пријатељ, и одао ми ову тајну...

ЈАНЕ

А ти си поверљиво причао то целој бањи?

ВЛАДА

Међу нама, јесам. То сам сматрао за дужност.

ЈАНЕ

А кад се ти вампири појављивали?

ВЛАДА

Прошле сезоне...

(За себе)

Боље овако... Нека не мисли да је сада!

ЈАНЕ

А, прошле сезоне!

(Задовољно)

Е, па може, може... Ама до вечерас се још нису појављивали... А – можда ће и да се појаве... Хм... Хм... Хм... Него, што седиш овде?

ВЛАДА

Што седим? Што сам луд! Али ћу да се иселим! Сви треба да се иселимо... Или, Ви останите... Радите како знате!

ЈАНЕ

Море хиљаду вампира да се појављују; не иде Јане одавде! Јок!
Мени је овде као султану у његовом харему... 'Оћу да се рвем са вампирима...

ПЕТАР

Е, онда ћу тако ићи! Кад тако стоје ствари... Оде Петар...

(Иде средином, ђа сјане)

Дакле баш... О мој! Та баш ме!

(Оде)

ВЛАДА

Немојте... Ја ћу да се селим, газда Мргуд ће да се сели...

ЈАНЕ

Мргуд? Мргуд да се сели? Боже сачувај! Море, не дам ја мога кону ни за читаву бању! Јок! Он неће да се сели...

ВЛАДА

Видећемо!

ЈАНЕ

Видећемо!

Појава десета

Катица и пређашњи

КАТИЦА

(У лејнџеру илафроку, жена четрдесет година)

Добар вече, госнодине Владо!

ВЛАДА

О, госнођо, добро вече....

КАТИЦА

Шта је ти стари, 'оћеш ли да вечераш? Осам прошло.

ЈАНЕ

Хе, осам прошло... Па шта?

КАТИЦА

Па док вечераш, овамо онамо – девет, а ти у девет увелико хрчеш!

ЈАНЕ

Ко? Ја хрчем?! Извините! То јест... Баш хтедо' да ти кажем да ме госнодин Влада зове на неку седницу...

(Даје знак Влади)

КАТИЦА

Седницу?

ЈАНЕ

Јест... Да се договоримо... О... О...

(Влади даје знаке)

Ама кажите о чему?

ВЛАДА

(За се)

Аха, 'оће стари мало да протера кера вечерас... И ако ће! Правићу му друштво!

(Њој)

Молим Вас, ево у чему је ствар. Хоћемо да приредимо једну игранку или концерт, па да се договоримо кад и како... А ту господин Јане као стари веселац, не сме изостати, он је главни одборник!

ЈАНЕ

То јест, почаствовали су ме избором.

КАТИЦА

Е, па то је што друго.... Па што ми ниси раније јавио, па да вечерамо још у шест?

ЈАНЕ

Па, малопре ми јави, господин Влада.

(Влади)

Хвала! Да пођем!

КАТИЦА

Но, хвала Богу да сте се једном сетили и нас, бедних жена, да се и ми једно вече проведемо у игри и разговору.

ЈАНЕ

(За се)

Аха, игра ти се!

ВЛАДА

Е па, молим Вас, то је дужност нас, кавалера!

КАТИЦА

Па Јане, ти ћеш онда тамо и вечерати?

ЈАНЕ

Тамо, дабоме!

КАТИЦА

Немој само дуго... Извините, господине Владо! Али знате, да треба ранити на воду!

ЈАНЕ

Јок, јок... Спавај ти само... А ја кад дођем, нећу да те будим.

Појава једанаеста

Смиљка и њређашњи

СМИЉКА

(Уноси лампу, меће је овлаш на сто)

Добро вече, желим!

ВЛАДА

Добро вече!

ЈАНЕ

(Смиљци)

Гори ли та лампа целу ноћ овде?

КАТИЦА

А што питаш?

ЈАНЕ

Па, шта ће да гори... Троши се само гас!

СМИЉКА

(За се)

Ха, ха, ха... Знам зашто жалиш гас...

(Остџалима)

Не гори целу ноћ! Док се гости сместе, онда се гаси...

(Тихо)

Господине Владо!

ВЛАДА

(Тихо)

Шта је?

КАТИЦА

(Јанећу)

Па, пази молим те, немој тамо да се развеселиш, па по твом обичају, да се развичеш: овај је Владе овакав, онај онакав, не ваља овај, не ваља онај...

ЈАНЕ

Море, нећу... Да ти знаш! Какав Владе? Има Јане сад мало друкчија посла! Остави се, молим те!

(За се)

Све ми се чини да је Аспазија лепша! И јес' лепша... И млађа је... А била је удовица двапут, па и ту има неки марифетлука.

СМИЉКА

Вечерас.

ВЛАДА

У по ноћи?

СМИЉКА

Јесте!

ВЛАДА

Добро. На!
(*Да јој новац*)

СМИЉКА

Хвала...
(*За се, одлазећи*)
Наздравље! За инат господину Влади што се чини невешт према мени! Наздравље!
(*Оде*)

ВЛАДА

(*Весео*)
Е, баш добро што идемо! Мило ми је, мило ми је!
(*Јану*)
Осванућемо!

ЈАНЕ

Осванућемо.

ВЛАДА

(*За се*)
Гледаћу да га напијем, да буде као онај бурски пуначки Тома! Да не може ни с моста!

КАТИЦА

Само забава нека буде што пре, па и друга...

ВЛАДА

Наравно...
(*Разговара с њом*)

ЈАНЕ

(*За се*)
Гледићу да га надерем, да буде као прангија, да не може с места. како бих ја дошао овамо... Јао! Једва чекам!

Појава дванаеста

Мржуд и Аспасија

МРГУД

(Муџино)

Добар вече!

ЈАНЕ

Добар вече!

ВЛАДА

Добар вече!

КАТИЦА

Добар вече!

АСПАЗИЈА

'Ајдете с нама мало у шетњу.

(Приђе Катџици, с једне је сџиране Јане, а с друђе Влада)

КАТИЦА

Хвала, комшике, мој Јане иде на седнипу па ћу да легнем.

ЈАНЕ

(Аспазџи)

То сам само измислио да не заспим, да сам ту на време....

АСПАЗИЈА

(Гледа га чудећи се)

Молим, молим!

ВЛАДА

(Тихо)

Доћи ћу довече, душо моја!

АСПАЗИЈА

(Тихо)

Чекаћу те.

ЈАНЕ

(Тихо Аспџији)

Све сам вешто удесио! Пази да се не издаш!

АСПАЗИЈА

(За се)

Шта је овоме матором? Шта говори? Не разумем га ни речи?

ЈАНЕ

(Њој)

Јао што си ми лепа!

ВЛАДА

Па, господине Мргуде... 'Оћете и Ви са нама у седницу?

МРГУД

Одлази, море, как'у седницу? Марим ти ја за седницу? 'Оћу да спавам... Волим да спавам...

ЈАНЕ

(Једнако ѓледа Аспџији)

Па то и јесте за старе људе...

МРГУД

(Обреце се)

Четири сам године млађи од тебе! Шта ти – стар!

КАТИЦА

(Аспџији)

А он ми је млад!

АСПАЗИЈА

Могу да се рукују!

ВЛАДА

(Узбуђено, задовољно)

Ништа ленше од младости!

МРГУД

Страшна носла! Млад... Млад... Сваки је млад на своју руку...

(Влади)

Него, да ти кажем, спремио сам нушку...

ВЛАДА

А, за лов?

МРГУД

Јес'!

ВЛАДА

А кад ћете у лов?

МРГУД

Сваку ноћ.

ВЛАДА

Како то? Зар ноћу?

МРГУД

И ноћу и дању... Чућеш већ... 'Ајде жено... Доцкан је...

АСПАЗИЈА

Лух, човече, шта ми рече комшика Катица.

МРГУД

Шта?

АСПАЗИЈА

Па биће бал... Игранка...

МРГУД

Којешта! У бањи бал! И нека буде!

АСПАЗИЈА

Но, то је паметно!

КАТИЦА

Те још како!

МРГУД

Како за кога!

АСПАЗИЈА

Бар ћемо мало поиграти....

ВЛАДА

(Тихо њој)

Све са мном!

АСПАЗИЈА

(Тихо њему)

Разуме се.

МРГУД

Ти нећеш играти, а они нека играју...

АСПАЗИЈА

А зашто?

МРГУД

Зато... Зато... Што ми се тако допада... Игра је за девојке...

АСПАЗИЈА

Богами и за мене је...

МРГУД

Батали!

КАТИЦА

Јух, Какви сте! А што да жена не игра?

МРГУД

Комшинице, гледајте Ваш посао...

ЈАНЕ

(Тихо Асијазији)

Све ћу до тебе да се ватам!

(Весело)

А што, а што? Право каже... 'Оћемо богме да играмо, а ти спавај!

МРГУД

Располажи ти код твоје куће...

ЈАНЕ

И овде ћу да располажем.

(На Асијазију)

Пази је, пази је каква је... Као детенце, као пролетње пиленце, па да не игра...

КАТИЦА

Охо, охо!

АСПАЗИЈА

Охо, охо!

МРГУД

Ако је к'о пиленце, она ће са мном да игра, а на бал јок!

(Бесно)

Ама, је ли, Бога ти! А што као ти моју жену толико хвалиш?

КАТИЦА

Сасвим те добро пита!

АСПАЗИЈА

Ја се доиста чудим!

ВЛАДА

Па све што је за хвалу, оно је и вредно хвале!

МРГУД

А зар је моја жена лепша од госпође Катице?

АСПАЗИЈА

И јесте лепша госпођа Катица од мене куд и камо!

ЈАНЕ

(Тихо њој)

Није, ох није!

ВЛАДА

(Тихо њој)

Није, нико није лепши од тебе!

ЈАНЕ

Па оно... Ама молим те... Немој тако реч да ми узмеш... Ми смо стари пријатељи, али ти не даш жени да игра, а што да јој не даш? Млада, лепа, здрава! Затвориш је као 'тицу! А да сам јој ја муж...

КАТИЦА

Ти ми се нешто много размећеш!

МРГУД

Море, ћути бре! Да си ваљао, зар би са'ранио три жене? И ову ћеш да са'раниш!

КАТИЦА

А богами, извините, али мене неће. Истина, уписао ме у сва укупна друштва, али сам и ја њега...

ВЛАДА

Бог да прости...

МРГУД

Не дам да игра, па ето ти!

АСПАЗИЈА

(Увређено)

Ти, ти, ти си ужасан човек!

(Влади)

Дођи!

(Плаче)

Боље врат да сам сломила, него што сам се за тебе удала!

(Оде у собу)

ЈАНЕ

(За се)

Сад би требао да га позовем на двобој! Тако се ради у оним романима што излазе у нашим новинама! Ама нећу... Због моје жене нећу... Ако ме убије, 'оће да ме надживи!

(Гласно)

Срамота! Срамота.

МРГУД

Иди бестрага, матора будало! Мустра за игру! Игранка ти фали!

Бал ти фали!

(Оде у собу)

ВЛАДА

Ето ти, како се изроди неспоразум...

ЈАНЕ

(Нежно жени)

О, о, моја Катице! Видиш ли ти шта ово би?

КАТИЦА

(Увређено)

Срам те било! Не говори ништа!

ЈАНЕ

Де, де... Катице, душо и срце!

КАТИЦА

Ни речи више, очи ћу ти ископати! Ти мислиш ја сам ти као оне три будале што си са'ранио! Нисам, не! Срам те било! Пред женом! Пролетне пиленце! Па кад сам ти ја ружна, што си ме узи-мао!

ЈАНЕ

Молим те, Катице.... Овде има страно лице!

ВЛАДА

О, молим... Свађајте се ви колико хоћете, то је мени свеједно! Само напред!

КАТИЦА

Пролетне пиленце! А ја сам ваљда – квочка! И гледај, већ је пола десет, а можда и више, а ја не вечерах за љубав господина, што му је лепа... Лепа као детенце! Срам те било! Срам те било!
(Одјури у собу)

ЈАНЕ

(Шетња и ћукање)

ВЛАДА

(За се)

Дал' ће овај матори заспати? И шта ће му пушка?!

ЈАНЕ

(Рашири руке ђред Владом као да би му нешто казао... Мимиком)

ВЛАДА

Пушка је сумњива ствар!

ЈАНЕ

(Викне)

Ама, није ми брате до нушке, него до ове моје! Видиш ли шта учини! И куд ти баш да измислиш то за некакав бал, те се нанрави терах-терах... Ниси умео да измислиш на пример да имамо седницу за бањско уконно друштво... За сахрањење и удомљење мртваца или за... Иха, већ не знам шта говорим.

ВЛАДА

Па ја као мислим, игранка је најпријатнија... А најносле, на шта ја имам да измишљавам? Измишљавај сам...

ЈАНЕ

Пронадо'! Него ништа, све ће то Јане вечерас да нанлати!

ВЛАДА

(Тргне се)

Збиља, овај не мисли ни да иде, ни да снава... А можда га жена неће ни пустити у собу!

(Гледа сајџи)

Море, газда Јане, 'оћеш да идемо ово превалило десет увелико, или да снавамо?

ЈАНЕ

Шта да снавамо! Јок! 'Ајде, ајде да идемо!

(Враћима своје жене)

Морам мало да је умирим!

(Пева)

Катице, Катице, душо и срце...

КАТИЦА

(Изнуџира)

Одлази матори намнуру!

ЈАНЕ

(Пева)

Не љути се Катице... Душо и срце....

КАТИЦА

(Изнуџра)

Детенце! Пролетно пиленце! Матори кешо! Развод! 'Оћу да се разведемо још ноћас!

ЈАНЕ

Јао, јао! Ово много загуди.

(Осврће се на она враџица)

Ако Аспазија чује, ала ће се радовати!

ВЛАДА

'Ајдете, једанпут! Видите да не помаже што прижељкујете као ован... Као славуј хтедох рећи....

ЈАНЕ

Море, ово ће да прође! Иха! Нека сам ја жив и здрав! Све ће ово да се наплати! 'Ајдемо, 'ајдемо!

(За се)

Морам да га се курталишем!

(Пође)

ВЛАДА

(За се)

Морам да га што пре напијем, време се примиче. Чудо ми је како се служавки поверила! Ал' ваљда није имала перо и мастило да пише!

(Оду)

МРГУД

(Изнуџра)

'Оћу да спавам, кажем ти, ако ти се не допада, ето конзисторијаза шта је! Сад мир! И пушку ми остави ту!

АСПАЗИЈА

(Изнуџира) Баци ту пушку, стра' ме је!

МРГУД

Пушку остави! 'Ајд!

Појава тринаеста

Газда и Петар

ГАЗДА

Тишина свуд! Поспало све. Немој, болан, Петре да си такав... Та причао си ми да си био на [...] и да си храбро бегao од Немаца, па што сад, вечерас не би храбро седео овде, да видиш шта се то јавља?

ПЕТАР

Ни за живу главу! Окајте се тога, господару... Ја најзад хоћу, али и Ви да седите са мном...

ГАЗДА

Ама, ја бих седио али ме стра'...

ПЕТАР

А, ето ви'ш, а како је тебе стра'?

ГАЗДА

Али мене је стра', да ми жена што не посумња...
(Шайуће му на уво)
Много је на мене љубоморна!

ПЕТАР

Е па има и на шта!
(Пљуцне)

ГАЗДА

А млада је... Та знаш је хвала Богу!

ПЕТАР

Та, како не! Сваког је часа виђам са господином Јоцом телеграфистом.

ГАЗДА

Шта кажеш?

ПЕТАР

А није кад си ти код куће? Ах, не дај Боже! Него кад ти одеш на ливаде или у варош, а они се Боже смију, смију, седе пију каву па се смију, а у соби так'а ладовина... Знаш сунце не може да прође кроз оне дебеле фиранге...

ГАЗДА

(Јури њо соби, ња њолуџласно)

Јао, јао, јао! Ето ти вампира! Па што ми то ниси одмах казао, несрећо једна!?

ПЕТАР

Па – ко велим: а шта се ја имам мешати у газдине послове... А баш је леп онај господин Јоца! Као молован!

ГАЗДА

Ђути! Ђути! Немој да те удавим!

ПЕТАР

Та Ви овде ништа друго и не радите, него се само давите! Е то више нећу трпити! Аја под нипошто!

ГАЗДА

А, дакле тако ми је госпођо Милка! Е, чекај, чекај! Чудим се ја, шта ме сваки час тера на ливаду, у њиву, да видим да нема потрице... А далеко су – два сата до тамо! А њој се мало-мало усни да су

учињене потрице! Ја тамо да видим потрице, а кад оно, код мене у кући гора потрица него на ливади.

ПЕТАР

Та баш није потрица. Та кад се младо са младим смеје, то и приличи! Шта би се она врагу са мношћом имала смијати?

ГАЗДА

Па окупила, да издам пола кућена надлештво телеграфско и пошћанско! Сад ми је све јасно! Е нећеш тако! Не! Вампири! Јест' моја кућа је пуна вампира.

ПЕТАР

Та не говори!

ГАЗДА

Лека, лека ми дајте!

ПЕТАР

Оно, има и за то лека.

ГАЗДА

Говори.

ПЕТАР

Каква добра лијека, па причекати такве вампире...

ГАЗДА

О, медведе! Ти мислиш то су простаци!

ПЕТАР

Тхе, како знате...

ГАЗДА

Петре, остани ту и не мичи се, сад ћу одмах доћи.

ПЕТАР

А јок... ово ће скоро и поноћ, а ја да останем овде... Јок!

ГАЗДА

Остани да претрчим само до куће... Можда је и тамо какав вампир. Остани, молим те, даћу ти банку!

ПЕТАР

Тхе, за банку и да останем! А ако дође вампир пола му је – пола ми је! Али је ли то сигурно?

ГАЗДА

Остани... Ево ти банка!
(Даје му)

ПЕТАР

Бога ми, банка! Лепо... Остаћу, али дођите!

ГАЗДА

Доћи ћу...
(За се)
'Оћу да вребам, можда је тамо... Ја сам казао да нећу бити целе ноћи око куће! Ох, ако их ухватим! Убићу их!
(Оде средином)

ПЕТАР

(Сам)
До ове сам банке дошао на поштен начин! Она ће у џеп... Тако... Нека лежи! А што се опет он толко узврдао? Шта као 'оће? Он матор, ћелав, крезуб, намћор... А она лепа, млада, пуна... Па мани их, шта га се тиче! Та она јест' и остаје његова жена! На прилику, па и то је доста!
(Зева)

Ау, што ме 'вата сан! Па није ни шала, од кад нисам до овога доба седио! Наслонићу се мало.... Та ваљда се неће вампири баш њему за љубав данас појављивати!

(Седе за сѝо)

Та да, што их не би пустио? Остави их нек' се смију!

(Зева)

А лепо им и стоји... После Јоца... Ех Јоца, као девојка! Нека она хвали Бога, што још он хоће да се смије с њом!

(Зева)

А овај је матори... Па будала...

(Гаси лампѝу)

Да је угасим... Што ће ми... Овако у мраку, неће ме вампири ни видети.... Тако...

(Зева)

Баш ми се спава.... Спа-ва... А он... Матор и буд...

(Засѝи)

(Мрак)

Појава четрнаеста

Смиљка и пређашњи

СМИЉКА

(Тихо)

Никога! Глуво је доба... Сад ће да се појављују вампири! Ах, господине Владо, господине Владо! Колико га ја волим... А он – ништа! Е, ово ће бити моја света... Сад ћу се уклонити... Па ћу из прикрајка...

ПЕТАР

(Хрче)

СМИЉКА

Јух! Шта је то?

(Сакрије се)

Појава петнаеста

Јане, полако улази

ЈАНЕ

(Умоћан у чаршав, без цицела)

Једва сам пробудио амамџију да ми да чаршав... Рутав је, али не мари – не види се! Једва сам побегао од Владе... Ала се натрес-као... Оно и ја баш нисам баш чист, али он! Па сво друштво гракнуло: „Куда? Куда?“ А ја рекох: „Сад ћу се вратити“.

(Прилази враџица својим)

Шта ли моја жена ради?

(И звири кроз кључаоницу)

Гори јој још свећа! Јао, јао, ако излети овамо? Ништа... Не чује се ништа... Али се ништа и не види. Али, где је она? Нема је овде, а време би било да је ту!

(Седне лево)

Да чекам... Доћи ће сигурно... Зашто би ми и писала? Ала ме ово вино фата!

(Зева)

А да ме не воли – не би ми ни писала... Приметио сам ја по њој... А мени је само да се вечерас видимо и договоримо...

(Зева)

А за друго, лако, лако...

(Заспи)

 Појава шеснаеста

Влада и пређашњи

ВЛАДА

(Умотиан у чаршав, без циџела, оћрезно улази)

Али, хвала Богу, ево ме! Пху! Ала је мрак! Овде никога... А ње нема још! Једва се искрадо' од оне будале! Он је сигурно већ лег'о! Али сам га и ожегао са оним старим жунским вином! Сав је некако био као на иглама... Све гледа у сат... Све нешто шепртљи... Па није ни чудо, боји се жене! Аха, ево се врата отварају... То је она! Она!

 Појава седамнаеста

Аспазизија и пређашњи

АСПАЗИЈА

(Улазећи)

Пст... Пст...

ЈАНЕ

(Се на ово пробуди)

Пст... Пст...

ВЛАДА

(Трѣне се)

Шта је то?

АСПАЗИЈА

Јеси ли ту?

ЈАНЕ

Јесам... Јесам...

ВЛАДА

Јесам... Јесам...

АСПАЗИЈА

(Цикне)

Јух, шта је то?

МРГУД

(Из собе)

А где си ти, море?

ЈАНЕ

(Прилази њој)

Душо моја!

ВЛАДА

(Прилази јој)

Драго дете!

ЈАНЕ

(Загрли Владу, погледа га, па дрекне)

Вампир!

ПЕТАР

(Скочи)

Вампир! Вампир!

СВИ

(Вичу)

Вампир! Вампир!

МРГУД

(Оћали ђушкунућра, виче)

Упомоћ! Упомоћ! Вампири!

АСПАЗИЈА

Пропала сам!

(Умакне у собу)

Појава осамнаеста

*Мргуд са пушком и свећом, Катица са свећом, Газда допирчи,
Тулумић, Зефир, њређашњи и Смиљка*

СВИ

Шта је? Шта је? Вампири!

МРГУД

Где си ти? Где си, море?

АСПАЗИЈА

(Још из собе)

Јух, како си ме уплашио!

МРГУД

Где си била?

АСПАЗИЈА

Па сакрила се у шифоњер.

МРГУД

А, дакле у соби си била?

АСПАЗИЈА

А да где ћу бити?

МРГУД

Срећа твоја! А шта је то?

КАТИЦА

(Креће се)

Јух, јух, Бог те видео! Зар си тако пијан да се правиш вампир?!

ЈАНЕ

Ја... Хтедо' да плашим господина Владу...

ВЛАДА

А ја исто тако њега!

ГАЗДА

(Петру)

Матора будало! Оно је Стева телеграфист, а није Јоца, и оно је мој синовац....

ПЕТАР

Па можда је и он....

ГАЗДА

А ви ли ми износите кућу на глас! У полицију ћу ја вас.... У полицију!

КАТИЦА

Срам те било!

СМИЉКА

(Јанећу)

Оно је писмо за господина Владу било!

ЈАНЕ

Пхи! Бре, бре! Бре! Ала наседо' овако под старост!

(Гледа Аспазују)

ВЛАДА

Море какву полицију! Него, деде Цигане овамо, па да продужимо овако сви весеље! Остави, Бога ти!...

МРГУД

(Помилује жену)

А ја сам мислио... Е, онда ћемо на бал!

АСПАЗИЈА

Добри мој мужићу!

(Заљуби га)

СМИЉКА

(За се)

Добри мој мамлазе!

ЈАНЕ

Жено! Молим те, опрости ми! Никад више нећу да будем вампир!
А ево овде јавно пред свима, па и пред госпођом Аспазијом исповедам – ти си најлепша жена на свету!

(Тихо жени)

А нешто што ћу да ти причам, црћи ћеш од смеја!

(Завеса)⁶

⁶ У основној верзији се драма не завршава на овом месту, већ крај изгледа овако:

ВЛАДА: Цигане и вино, да даavimo вампири. Нема вам мира!

СВИ: Цигане и вино!

ПЕТАР: Хвала Богу, ово је најпааметније *(Оде)*МРГУД: *(Влади)* А ти да се постараш да буде бал.АСПАЗИЈА: *(Влади)* Па да играмо...

ВЛАДА: О, и те како [...]

ПОГОВОР

Вампир – страшна игра је комедија коју је написао аутор под псеудонимом Веља, чије разрешење нисмо нашли. Рукопис текста се чува у Музеју позоришне уметности у Београду, под сигнатуром A/R 133, 19L, IB 9538-10. Драма је писана руком, писаним словима ћирилице, црним мастилом и садржи одређене измене.

Ова једночинка догађа се у једној бањи у Србији (није прецизирано којој) у летњим месецима. Собе које у најам даје Газда избиле су на лош глас јер се прочуло да се у његовој кући појављује вампир. Он сваким даном губи све више гостију и одлучује да стане на пут тим гласинама замоливши глувог слугу Петра да мотри на кућу и дан и ноћ. Смиљка, служавка у озлоглашеној вили, прима писмо од Аспазije, једне од станарки која је удата за доста старијег Мргуда Мрзића, са задатком да га проследи господину Влади, чиновнику новчаног завода. Она умољава Петра да он то учини речима да писмо треба да преда ономе који ће сад наићи тј. господину Влади. Петар, пошто има проблема са слухом, није чуо да је у питању дотични Влада и писмо даје првом који је наишао – Јану Страхинићу, старијем, ожењеном човеку који, такође, изнајмљује собу код Газде. Писмо је љубавне садржине и садржи детаље о следећем интимном састанку међу заљубљенима који се прерушавају у вампире ради лакшег и безбеднијег састајања. Видевши да је Петар предао погрешном писмо, Смиљка, која је иначе заљубљена у господина Владу, одлучује да му усмено саопшти место и време његовог састанка са Аспазijом и тиме се освети за његову незаинтересованост

према њој. Те вечери, у глуво доба, обојица љубавника долазе прерушени у вампире пред Аспазијину собу. У мрклом мраку се сударају и преплаше један од другог, сваки мислећи да је онај други заправо истински вампир. Након што се препознају, успевају да сакрију срамоту говорећи да су само хтели да се нашале на туђи рачун.

Детаљнија анализа ове драме, из перспективе фолклорног предлошка лика вампира и улоге „лажног вампира” у комичком заплету и типу комике у њој, представљена је у радовима „Лажни идентитет вампира у српској драми XIX и XX века” и „Фолклорни мотив вампира у српској драми XIX и XX века”⁷. Овде ћемо дати само кратку анализу, утемељену на поменутих истраживањима.

Лик вампира у овој једночинки изграђен је на фолклорном предлошку вампира као демонолошког бића. Народна веровање о месту, времену његовог појављивања, али и кршење табуа односно нарушавање обичаја и правила заједнице које су предуслов за повампирење нашле су своје место у заплету. Наиме, осим тога што се „вампир” појављује у глуво доба ноћи, постоји и основана сумња зашто би се то баш и могло догодити у овој бањи. Према сведочењу слуге Петра, то што из земље извире топла вода не слуги на добро: „Где год нешто извире из земље што не треба да извире, ту нису чиста посла; ту ти је ’Роми Даба умешан!’”

⁷ Бјелић, Александра, „Лажни идентитет вампира у српској драми XIX и XX века”, *Научни састајник слависта у Вукове дане*, 45/2, Београд: Међународни славистички центар, 2016, стр. 565–574; Бјелић, Александра, „Фолклорни мотив вампира у српској драми XIX и XX века”, у: *Philologia Mediana*, год. VII, бр. 7, Нипп: Филозофски факултет, 2015, стр. 387–406.

Верује се да је једна од карактеристика овог митолошког бића да посећује своју удовицу, али и друге жене у колективу. Тихомир Ђорђевић у овоме види заправо злоупотребу страха од вампира. Он примећује да се ти вампири обично јављају око кућа младих и лепих удовица и девојака и да је дотична „узнемиравана” девојка у договору са „вампиром”. Они на тај начин заправо одржавају своју везу, која не би била прихваћена у колективу. Под окриљем ноћи и маском вампира, двоје љубавника Аспазиија и Влада, организују своје састанке. У писму, које је Аспазиија, жена старца Мргуда Мрзића наменила свом љубавнику Влади, а које грешком слуге Петра доспева у руке Јана Страхинића, пише: „Душо моја! Вечерас је опет прилика! Дођи као вампир. Не знаш како ти лепо стоји кад се умоташ у чаршаф и без ципела... Онај мој Мргуд у то доба, поноћи, спаваће као топ, као и обично! Хиљаду пољубаца! Твоја вампирица!”

Одбацивање сопственог идентитета и присвајање туђег, измишљеног или постојећег, ради постизања личних циљева јесте врло значајан комички поступак и средство на које се ослања драмска прича са унапред обезбеђеним комичним ефектима⁸. Карактеристично је управо ово деловање у пару. Наиме, један лик бира лажни идентитет, док му други „помаже” у веродостојности његове појаве. С обзиром на то да се овде ради о демонском бићу, које припада сфери народног веровања и предања, истинитост и легитимитет његовог постојања морају бити потврђени.

⁸ Анђелковић, Сава, *Стеријиних 80 комичких ликова*, Вршац: Књижевна општина, 2003, стр. 40.

Такође, „један од њих одлучује се за повољнији статус, чиме постаје лик који доминира, док се његов парњак задовољава подређеним положајем”⁹. Лажни идентитет добро функционише управо због помоћника „гаранта лажног идентитета, који све време док делују заједно, омогућава тај измишљени идентитет”¹⁰. У овом случају, Влада је и вампир али и онај који шири гласине о појави овог демонског бића. Он је пустио глас по бањи да се у његовим собама појављује ово демонско биће, како би било што мање људи у кући и како би он и Аспазија, без проблема, уприличили своје састанке: „ПЕТАР: Та па, због оних што одоше – не хтедоше да узму квартир као и сви остали... ВЛАДА: А што? А што? ПЕТАР: Та, па, због вампира. ВЛАДА: (*За се*) Аха, дакле се прочуло! Е добро ми је упалило! Сви ће да се иселе, па и овај Мргуд и узео је онај стан што сам му ја препоручио... А онда је за мене и њу жива згода! Овде смо, брате многи, па не можеш да врднеш, у’вате те одмах! Добро сам искомбинирао!”.

Карактер *сенекса ириџаџуса*, како сматра Нортон Фрај, налази се у средишту групе *алазона* и својом опсецијом, изливима гнева и претњама може бити блиско повезан са некима од демонских карактера¹¹. Шире посматрано улога *сенекса ираџуса* јесте да спречи љубав, односно, везу између двоје младих, а то му омогућује његов

⁹ Анђелковић, Сава, *Стеријиних 80 комичких ликова*, Вршац: Књижевна општина, 2003, стр. 41.

¹⁰ Анђелковић, Сава, *Стеријиних 80 комичких ликова*, Вршац: Књижевна општина, 2003.

¹¹ Фрај, Нортон, *Анаџомија криџике*, Нови Сад: Orpheus/Нолит, 2007, стр. 205.

углед у друштву, материјално богатство и времешност. Понекад је управо ово јунак који на силу хоће да се ожени младом девојком. Мргуд Мрзић је богат човек ожењен двоструком удовицом, младом Аспазијом. Она је заљубљена у Владу, чиновника новчаног завода, који јој је по свему, а нарочито годинама приличан. Мргуд је и својеврсан мизантроп, своју жену углавном држи заточену у соби, не допуштајући јој да иде нигде, ни на игранку која се организује у бањи: „МРГУД: Ти нећеш играти, а они нека играју... АСПАЗИЈА: А зашто? МРГУД: Зато... Зато... Што ми се тако допада... Игра је за девојке... АСПАЗИЈА: Богами и за мене је.. МРГУД: Батали!” Име lika један је од битних носилаца његовог идентитета. Комична имена представљају један од читих начина заснивања комике драми. Самим именом Мргуда Мрзића, потврђује се и карикира све претходно изречено о његовом карактеру.

С обзиром на то да крај XIX и почетак XX века доносе неке значајније промене у развоју српског позоришта и да тада започиње истинска модернизација драмске књижевности, то доба обележило је и својеврсно сажимање традиционалног и модерног. Зато, лик вампира у овој комедији, као и у свим осталим драмама из периода XIX и XX века, указује на важан удео мотива из фолклорног фонда који су, осим што су оличавали несумњив удео традиције у формирању српске драме, означавали и њену модерност. Управо овакав модел јунака био је погодан и да на сцену изнесе актуелне друштвене проблеме, критикујући саму модернизацију света и „ново доба” и положај јединке у њему.

Александра Бјелић

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије

821.163.41–2

ВЕЉА

Вампир : страшна игра у једном чину / Веља ;
приредила Александра Бјелић. – Београд : Музеј позоришне
уметности Србије, 2017 (Београд : Службени гласник).
– 151 стр. : 15 см. – (Библиотека Драмска баштина
/ [Музеј позоришне уметности Србије] ; коло 15, књ. 3)

Веља је псеудоним аутора. – Тираж 300.
– Стр. 49–53: Поговор / Александра Бјелић.

ISBN 978–86–80629–93–3

COBISS.SR-ID 231533324

Библиотека
ДРАМСКА БАШТИНА

ПЕТНАЕСТО КОЛО

Књига 1

Милован Глишић, Миливоје Кнежевић
ЧУДО У ЗАРОЖЈУ

Књига 2

Душан Стевовић Јазмин
ВАМПИР

Књига 3

Веља
ВАМПИР
СТРАШНА ИГРА У ЈЕДНОМ ЧИНУ

Књига 4

Милорад М. Петровић
ЧУВАЊЕ МРТВАЦА

Књига 5

Јожеф Сигети
ВАМПИР И ЧИЗМАР